

O FORMULĂ NOUĂ: SPECTACOLUL LECTURĂ

Teatrul Mic a lansat în viața noastră artistică o formulă nouă: spectacolul-lectură. Obiectivele conducerii teatrului, devenite publice în preajma inaugurării ciclului, se organizau în jurul a două direcții: pe de o parte, a lărgi „suprafață” de contact între teatru și public, oferind audienței, în montări simple și puțin costisitoare, un număr de texte cu o mare valoare literară; pe de alta, a înlesni și a încuraja debuturile, prilejuind începătorilor învățămintele întâlnirii cu scena.

Deschizând seria cu *Sun* de George Călinescu, teatrul și-a statornicit, implicit, o platformă de exigență; și într-adevăr, spectacolul, în regia lui Ion Cojar, și-a descoperit de la început necesarele coordonate de noblețe spirituală, de claritate și armonie. Cadrul conceput de regizor și de scenografa Adriana Leonescu nu trimite la „mit”; de data aceasta, convenția teatrală se mulează pe convenția literară, acceptând „povestea” drept punct de sprijin al eșafodajului de idei și servind-o prin transparență și discreție. Pe scena aproape goală, două bare de metal, o cortinetă, un gong; un larg semicerc de scaune, pe care stau, în deplină degajare, actorii, îmbrăcați în costume de stradă, urmărind fiecare, la vedere, textul. Mișcarea e la limita necesarului, subliniind grupuri, marcând prim-planuri. Această sobrietate neostentativă servește de minune concentrării asupra sensurilor: din țesătura fină a alegoriei poetice se conturează motivele

limpezi, generoase și îndrăznețe ale unui eseu filozofic pe tema calităților și îndatoririlor conducătorului. Împotriva prejudecăților care au ținut textul atâtea decenii departe de public, curgerea calmă și plină de grație a verbului călinescian nu e lipsită de un anume dramatism ascuns: există un soi de tendință, de energie spirituală, proprie acestei imagistici de basm, care-și stabilește tot timpul legături cu universul problematicei contemporane, oferind spectatorului un vast teren de asociații mentale care-i solicită participarea.

Considerat din alt unghi, spectacolul-lectură cu *Șun* s-a dovedit surprinzător de interesant din punctul de vedere al profesionalismului actoricesc; timp de două ore, interpreții, citind pur și simplu pe scenă, au trecut printr-un test de o neobișnuită complexitate. Aparent, nu există treabă mai lesnicioasă pentru un actor; și totuși, se poate afirma cu certitudine că o astfel de probă e mai dificilă decât un concurs cu un rol mare. Fără puncte de sprijin în decor și costum, fără contribuția acțiunii fizice, fără nici un artificiu, actorul este obligat să capteze atenția prin singură forța personalității sale, trebuie să-și descopere și să-și pună în valoare toate resursele intelectuale și afective; orice clipă de „vid interior” îl va despărți de sală, lăsându-l singur; e o situație în care nu se poate trișa. E drept că, din această pricină, sînt în spectacol zone amorfe, opace, pe parcursul cărora atmosfera se împrășteie.

În același timp, relația cu spectatorul, atunci cînd există, este de un fel deosebit; am simțit, de amîndouă părțile, o sinceritate în comunicare, un elan către zonele mai înalte și mai pure ale faptului de artă. Din distribuția numeroasă se reține inteligența ascuțită, penetrantă, a lui Ion Marinescu (*Șun*), abilitatea insinuantă a lui Titus Lapteș, știința nuanțării la Constantin Codrescu.

Cea de-a doua lectură a urcat pe scenă textul unui debutant în teatru, poetul Dimos Rendis. Preocupările grave pe care primele lui piese le aduc dramaturgiei noastre merită o discuție aparte; vom spune aici doar că piesa prezentată, *Linie moartă*, e o pagină de literatură de bună calitate, încărcată de patetism reținut. Originalitatea timbrului ei vine dintr-un strat de ironie rece, puțin crudă, care nimicește hotărît sentimentalismele, dizolvîndu-le pentru a păstra drama în stare pură, decantată. Anumite apropieri de teatrul absurdului se pot face: există o atmosferă ușor halucinantă, „ieșită din timp”, o anumită ambiguitate voită a partiturilor, la granița dintre „viață” și „joc”, un ton sarcastic și în același timp nespus de dulce, ca într-un vis care e și coșmar totodată. Dar scriitorul se delimitează, la un moment dat, ieșind din vag: piesa se îndreaptă către un teatru poetic, de simboluri.

A fost o bucurie să constatăm că și de data aceasta a fost descoperită o modalitate inedită; înscenarea *Liniei moarte* nu amintește cu nimic de *Șun*, dovedind

Moment din spectacolul-lectură „Linie moartă” de Dimos Rendis

Dumitru Furdui interpretează „Norul în pantaloni” de Vladimir Maiakovski

astfel că nu există pericolul încremerii într-o schemă de spectacol fixă, ci că se pot descoperi cu elasticitate variante adecvate fiecărei piese în parte, comună fiind doar atmosfera vie, străbătută de tensiune intelectuală, în care e oferită și primită reprezentăția. Regizorul Mihai Dimiu a intuit că structura de spectacol care convine cel mai bine piesei se găsește la jumătatea drumului între lectură și interpretare: acest aliaj de convenție și relație directă se întrepătrunde cu organizarea interioară particulară a piesei, izbutește să-i fixeze tonalitatea aparte mai exact decât ar face-o o montare tradițională. Actorii folosesc un minimum de recuzită: pălării, o cunună de mireasă, un felinar, o colivie... Cu textul în mână, ei citeșc pasaje din rol, așa cum avionul lunecă prozaic pe pistă în cele câteva clipe dinainte de a-și lua zborul; apoi se desprind, iau înălțime, încep să joace — cu farmec, cu spontaneitate, cu inspirație. Este poate o soluție neobișnuită, dar care situează partiturile personajelor în teritoriul în care le-a gândit poetul: joc, improvizatie, refugiu. Au fost în centrul atenției: Leopoldina Bălanuță, cu științietoarele ei jocuri de nuanțe, împletind ingenuitatea la modul absolut cu o logică particulară, copilărească și directă; Maria Comșa-Potra, jucând exact și metodic îngustimea de orizont și știind să sugereze, extrem de fin, o luciditate fără speranță; N. Ifrim, printr-un umor aparte, parcă înlăcrimat, printr-o capacitate de „a crea punți”; Mihai Dogaru, pentru consecvența cu care joacă „acoperit” pînă aproape de final, știind să-și pregătească marea și neașteptata întoarcere.

Născută din necesitățile unui program artistic limpede și ferm orientat, ideea spectacolului-lectură se dovedește, după cum se vede, generoasă și fecundă, întregind cu o notă aparte atmosfera de creație care s-a instalat la Teatrul Mic și integrându-se perfect orientărilor estetice ale creatorilor de aici. Publicul s-a convins foarte repede că nu are a se

teme de o formulă rigidă, uscată, care să răpească teatrului substanța vie și vibrantă; dimpotrivă, s-a simțit atras de posibilitatea de a pătrunde mult mai aproape de miezul actului creator, de a-i înțelege unele dintre resorturi. La spectacolele-lectură domnește o atmosferă de ceniclu; nu e un teatru-sărbătoare, ci un teatru „de toate zilele”, care are toate șansele să-și creeze un public al său, interesat de o problematică mai dificilă, receptiv la nou, dispus să facă eforturile necesare pentru a-i urma pe creatori. Poate că e nevoie de un pas în plus în întîmpinarea acestui public; seriile de spectacole sînt deocamdată mult prea scurte, ecoul lor se stinge înainte de a fi existat; o legătură mai directă cu spectatorii studenți și elevi, cu publicul de tineri intelectuali ar asigura acestor seri (și matinee) de teatru de calitate, eficiența pe care o merită.

Ileana Popovici

P.S. Am văzut, în cea de-a doua parte a spectacolului cu *Linie moartă*, interpretarea dată de D. Furdui poemului maiakovskian *Norul în pantaloni*. În persoana actorului, eroul maiakovskian suferă anumite mutații; dar tipătul acestei inteligente rebele și chinuite, lucide și impertinente, este captivant. D. Furdui și-a organizat recitarea pe un fel de curbă sonoră care uneori îl încorsetează; dar el știe să pună accente, e bogat, strălucitor și plin de energie. Uităm prea adesea, în ocea ce-l privește, că avem de-a face cu o natură artistică profund originală, înclinată spre căutări independente; ne-a dovedit-o și prezența lui la un mai vechi „concurs al tineretului” cu un poem de Walt Whitman, și dificila încercare cu *Jurnalul unui nebun*. Poate că a sosit momentul ca acest talent să fie utilizat într-un mod care să-i îngăduie să se exprime, să-i fie stimulată înclinația către căile mai puțin umblate?